

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

С.І.Штефан

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТА РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
« ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ »**

(для студентів 3 курсу денної форми навчання за напрямом підготовки
0709 (6.080101) – «Геодезія, картографія та землевпорядкування»
(«Геодезія, картографія та землеустрій»))

Харків – ХНАМГ – 2009

Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни «Основи економічної теорії» для студентів 3 курсу денної форми навчання за напрямом підготовки 0709 (6.080101) – «Геодезія, картографія та землеустроювання» («Геодезія, картографія та землеустроювання») / Укл.: Штефан С.І. – Харків: ХНАМГ, 2009. – 28с.

Укладач: С.І.Штефан

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Рецензент: канд. екон. наук І.А. Островський

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії
протокол № 8 від 5.05.09р.

Харківська національна академія міського господарства,
С.І. Штефан, 2009

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни.....	5
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни.....	6
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги.....	7
1.4. Рекомендована основна навчальна література.....	8
1.5. Анотації програми навчальної дисципліни.....	8
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	10
2.1. Структура навчальної дисципліни.....	10
2.2. Тематичний план навчальної дисципліни.....	10
2.3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента.....	15
2.4. Розподіл часу самостійної навчальної роботи студента.....	18
2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту.....	22
2.6. Методи та критерії оцінювання знань.....	23
2.7. Інформаційно-методичне забезпечення.....	27

ВСТУП

Актуальність вивчення даної дисципліни значно зростає в умовах розвитку ринкової економіки в Україні. Важливим є розуміння як здійснюються перетворення одних господарських форм в інші, в якому напрямку відбуваються ці зміни, яким тенденціям і закономірностям вони підпорядковуються. Тільки знання багатого історичного досвіду, різноманітних теорій і концепцій економічної науки, основних економічних категорій та законів допоможе вирішити проблему раціонального використання економічних ресурсів країни, із багатьох можливих напрямків соціально-економічного розвитку вибрати той, що в повній мірі реалізує національні інтереси і приведе до зростання рівня і якості життя українського народу. Забезпечення зростання економічного добробуту вимагає глибокого наукового пізнання теоретичних і практичних аспектів економічної теорії, постійного творчого осмислення реальної економічної ситуації на всіх рівнях господарювання. Курс «Основи економічної теорії» сприятиме формуванню економічної культури студентів, набуттю майбутніми фахівцями глибоких економічних знань, формуванню у них нового економічного мислення, адекватного ринковим відносинам; навичок аналізувати реальні економічні процеси і приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.

«Основи економічної теорії» є нормативною дисципліною при підготовці бакалаврів за напрямом: 0709 (6.080101) – «Геодезія, картографія та землевпорядкування».

Приєднання України до Болонського процесу передбачає впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП), яка є українським варіантом ECTS. Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Програма навчальної дисципліни розроблена на основі:

СВО ХНАМГ Навчальний план підготовки бакалавра напряму підготовки 0709 (6.080101) – „Геодезія, картографія та землевпорядкування”, 2006 р.

ГСВОУ ОКХ бакалавра напряму підготовки 0709 (6.080101) – «Геодезія, картографія та землевпорядкування» 2002 р.

ГСВО ОПП підготовки бакалавра за спеціальностями напряму 0709 (6.080101) – „Геодезія, картографія та землевпорядкування” 2002 р.

Програма ухвалена кафедрою економічної теорії (протокол №1 від 29.08.07р.) та Вченою радою факультету економіки і підприємництва.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни (за ОПП)

1.1.1. Мета та завдання вивчення дисципліни

Мета вивчення: набуття майбутніми фахівцями глибоких економічних знань, формування у них нового економічного мислення, адекватного ринковим відносинам; формування навичок аналізувати реальні економічні процеси і приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.

Завдання: використовуючи знання про структуру функціонування суспільства, основні тенденції розвитку цивілізації, на основі логічного аналізу:

- аналізувати і прогнозувати соціально значущі проблеми, процеси, факти і явища суспільного та духовного життя;
- обґрунтувати свою світоглядну та громадську позицію;
- застосувати одержані економічні знання при вирішенні професійних завдань;
- проводити діагностику соціально-психологічної ситуації в колективі.

Використовуючи знання стану та розвитку ринку праці, вміти:

- аналізувати сучасний стан ринку праці, його особливості та перспективи розвитку в Україні.

1.1.2. Предмет дисципліни: основоположні економічні категорії, економічні закони та принципи функціонування економічних систем; економічні відносини, господарчі механізми та дії людей, спрямовані на ефективне господарювання в умовах обмежених економічних і природних ресурсів; особливості ринко-

вих перетворень економіки України; сучасні процеси глобалізації економічного життя людства.

1.1.3. Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни	Дисципліни, вивчення яких спирається на дану дисципліну
1) політологія; 2) соціологія; 3) правознавство.	1) фінансово-економічна діяльність; 2) інвестиційний аналіз; 3) організація і управління виробництвом.

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1. *ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ*

(3,0 / 108)

(назва модулю)

(кількість кредитів/годин)

Змістові модулі (ЗМ):

ЗМ 1. *Економічний розвиток: рушійні сили та ступені.*

(1,0 / 36)

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

1.1. Вступ до економічної теорії.

1.2. Соціально-економічна ефективність раціонального використання економічних ресурсів.

1.3. Економічна система: поняття та основні типи. Власність та її роль в економічному розвитку суспільства.

1.4. Особливості переходу від директивно-планової до ринкової економіки.

1.5. Фактори, процес і результати виробництва.

1.6. Економічні потреби, їх сутність і класифікація.

ЗМ 2. *Мікроекономічний аспект розвитку економіки*

(1,0 / 36)

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

2.1. Попит та пропозиція.

2.2. Взаємозв'язок потреб і споживання. Раціональний споживчий вибір та формування ринкового попиту.

- 2.3. Теорія фірми та ринкова пропозиція. Витрати виробництва і прибуток.
- 2.4. Теорія ринкових структур. Ринок факторів виробництва і розподіл доходів.
- 2.5. Мікроекономіка суспільного сектору.

ЗМ 3. Теоретичні основи макроекономіки

(1,0 / 36)

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

- 3.1. Макроекономічний рівень господарювання. Основні макроекономічні показники.
- 3.2. Зайнятість, безробіття й інфляція.
- 3.3. Сукупний попит та його регулювання. Сукупна пропозиція та її динаміка.
- 3.4. Фіскальна політика. Бюджетний дефіцит і державний борг.
- 3.5. Економічне зростання та його чинники.
- 3.6. Зовнішньоекономічні зв'язки.

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння та знання (за рівнями сформованості)	Сфери діяльності (виробнича, соціально-виробнича, соціально-побутова)	Функції діяльності у виробничій сфері (проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська, технічна, інші)
Репродуктивний рівень: Ідентифікувати бізнес-процеси підприємства.	Соціально - виробнича	Організаційна
Алгоритмічний рівень: Набуття майбутніми фахівцями глибоких економічних знань, формування у них нового економічного мислення, адекватного ринковим відносинам; формування навичок аналізувати реальні економічні процеси і приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю; виконання декомпозиції бізнес-процесів підприємства; виявлення проблем та слабких місць бізнес-процесів підприємства.	Соціально - побутові	Управлінська
Евристичний рівень: Сформулювати пропозиції з вдосконалення бізнес-процесів.	Соціально - виробнича	Управлінська

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Економічна теорія: політекономія / За ред. В.Д. Базилевича – К.: Знання-прес, 2003. – 581 с.
2. Основи економічної теорії: політекономічний аспект. Підручник /Г.Н.Климко та ін. – К.: Знання-Прес, 2002. – 615 с.
3. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. А.А. Чухна. – К.: Вища школа, 2001. – 364 с.
4. Методичні вказівки до вивчення модуля «Економічна теорія» (для студентів 3 курсу усіх форм навчання спеціальностей 6.092100 «Промислове і цивільне будівництво» , «Міське будівництво та господарство» , 6.070900 «Геоінформаційні системи та технології», 6.070800 «Екологія та охорона навколишнього середовища» , 6.092600 «Водопостачання та водовідведення») Укл.: Цимбалюк О.А. – Харків: ХНАМГ , 2007.- 69 с.

1.5. Анотація програми навчальної дисципліни

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Мета вивчення: набуття майбутніми фахівцями глибоких економічних знань, формування у них нового економічного мислення, адекватного ринковим відносинам; формування навичок аналізувати реальні економічні процеси і приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.

Предмет дисципліни: основоположні економічні категорії, економічні закони та принципи функціонування економічних систем; економічні відносини, господарчі механізми та дії людей, спрямовані на ефективне господарювання в умовах обмежених економічних і природних ресурсів; особливості ринкових перетворень економіки України; сучасні процеси глобалізації економічного життя людства.

Змістові модулі: економічний розвиток: рушійні сили та ступені, мікроекономічний аспект розвитку економіки, теоретичні основи макроекономіки

ОСНОВЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ТЕОРИИ

Цель изучения: приобретение будущими специалистами глубоких экономических знаний, формирование у них нового экономического мышления, адекватного рыночным отношениям; формирование навыков анализировать реальные экономические процессы и принимать обоснованные решения по поводу экономических проблем.

Предмет дисциплин: основополагающие экономические категории, экономические законы и принципы функционирования экономических систем; экономические отношения, хозяйственные механизмы и действия людей, направленные на эффективное хозяйствование в условиях ограниченных экономических и природных ресурсов; особенности рыночных превращений экономики Украины; современные процессы глобализации экономической жизни общества.

Модули содержания: экономическое развитие: движущие силы и степени; микроэкономический аспект развития экономики; теоретические основы макроэкономики.

BASES OF THE ECONOMIC THEORY

The purpose of studying: purchase by the future specialists of deep economic knowledge, formation at them the new economic thinking adequate to market relations; formation of skills to analyze real economic processes and to make the proved decisions in occasion of economic problems.

Subject of disciplines: basic economic categories, economic laws and principles of functioning of economic systems; economic relations, economic mechanisms and the actions of the people directed on effective managing in conditions limited economic and natural resources; features of market transformations of economy of Ukraine; modern processes of globalization of an economic life of a society.

Modules of the contents: economic development: motive powers and degrees; microeconomic aspect of development of economy; theoretical bases of macroeconomic.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура навчальної дисципліни

1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за напрямками та видами навчальної роботи (за робочими навчальними планами денної форми навчання)

Напрям (шифр, абре- віатура)	Всього, кредит / годин	Семестри(и)	Години										Екзамен (семестр)
			Заняття з викладачем										
			Аудиторні	У тому числі			Індивідуальна робота	Підсумковий контроль	Самостійна робота	У тому числі			
				Лекції	Практичні, семінари	Лабораторні				Контр. роб.	КП/КР	РГР	
6.070900 ГІСіТ	3,0/108	6	45	15	30	-	-	-	63	-	-	-	6

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання з дисципліни, найбільш складні питання винесено на розгляд під час лекцій та практичних занять. Детальний розгляд деяких питань винесено на самостійну роботу студентів. Усі ці види занять розроблені відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

2.2. Тематичний план навчальної дисципліни

При вивченні дисципліни «Основи економічної теорії» студенти повинні ознайомитись з програмою дисципліни, її структурою, методами і формами навчання, видами контролю та оцінювання знань.

Тематичний план дисципліни «Основи економічної теорії» складається з трьох змістових модулів, кожен з яких поєднує в собі відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно і історично пов'язує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом і взаємозв'язками.

Навчальний процес здійснюється в формі лекційних і практичних занять, а також самостійної роботи студентів. Завданням самостійної роботи студентів є розгляд контрольних запитань, детальний розгляд деяких питань, ведення термінологічного словника, підготовка до тестування, огляд основної та додаткової літератури, підготовка рефератів по найбільш актуальним питанням курсу.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Модуль 1. Основи економічної теорії

ЗМ 1. Економічний розвиток: рушійні сили та ступені

1.1. Вступ до економічної теорії.

Предмет і функції економічної теорії. Структура курсу, характеристика макро- і мікроекономічного рівнів аналізу. Економічні категорії і закони. Характеристика етапів розвитку економічної теорії. Загальнонаукові і спеціальні методи пізнання соціально-економічних процесів. Основні цілі економічної політики.

1.2. Соціально-економічна ефективність раціонального використання економічних ресурсів.

Характеристика економічних ресурсів, проблема їх обмеженості. Умови побудови і аналіз кривої виробничих можливостей. Альтернативна вартість ресурсів як критерій соціально-економічної ефективності їх використання. Вирішення основного економічного протиріччя.

1.3. Економічна система: поняття та основні типи. Власність та її роль в економічному розвитку суспільства.

Матеріальні основи розвитку і особливості сучасної цивілізації. Сутність і характеристика структурних елементів економічної системи. Типи економічних систем, їх основні риси. Власність як економічна категорія, типи, форми і види власності. Новітні тенденції у розвитку відносин власності.

1.4. Особливості переходу від директивно-планової до ринкової економіки.

Класифікація країн, що розвиваються. Об'єктивна необхідність і реальні можливості переходу України від планової (адміністративно-командної) до ринкової економіки. Зміст економічних перетворень в Україні. Шляхи трансформування економіки. Роль держави в умовах перехідної економіки.

1.5. Фактори, процес і результати виробництва.

Процес суспільного виробництва, його фактори. Натуральне і товарне господарство: сутність і основні риси. Товар і його властивості. Теорії вартості. Показники соціально-економічної ефективності виробництва.

1.6. Економічні потреби, їх сутність і класифікація.

Сутність і класифікація економічних потреб. Закон зростання потреб. Особливості розвитку економічних потреб. Взаємозв'язок потреб, попиту і виробництва. Економічні інтереси та їх класифікація. Особливості реалізації інтересів у ринковій та адміністративно-командній економіці.

ЗМ 2. Мікроекономічний аспект розвитку економіки

2.1. Попит та пропозиція.

Мікроекономічний рівень господарювання і форми його організації. Попит та пропозиція – основні категорії ринку. Попит, закон попиту, дія нецінових факторів. Пропозиція, закон пропозиції та фактори, що на неї впливають. Характеристика кривих попиту та пропозиції. Еластичність попиту і пропозиції. Розрахунок коефіцієнту еластичності попиту по ціні, доходу та перехресної еластичності. Нецінові фактори, які впливають на еластичність попиту і пропозиції. Ринкова рівновага і проблема її сталості. Фактори і методи ринкового ціноутворення.

2.2. Взаємозв'язок потреб і споживання. Раціональний споживчий вибір та формування ринкового попиту.

Домогосподарства як суб'єкт ринку, характеристика їх основних функцій. Теорія раціонального вибору. Гранична і загальна корисність блага. Ординалістський та кардиналістський підходи до визначення корисності продукту. Зако-

ни Госсена. Закон спадної корисності блага. Рівновага споживача. Бюджетне та цінове обмеження споживання домогосподарств. Крива і карта байдужості. Оптимум споживача.

2.3. Теорія фірми та ринкова пропозиція. Витрати виробництва і прибуток.

Теорія фірми: сутність та основні положення. Функція виробництва. Ізокванта і ізокошта. Рівновага виробника. Витрати виробництва і їх класифікація. Характеристика витрат у короткостроковому і довгостроковому періодах, їх графічний аналіз. Бухгалтерський і економічний підходи до визначення прибутку. Розрахунок норму прибутку. Визначення ефективності використання факторів виробництва. Ціна: сутність, види і функції.

2.4. Теорія ринкових структур. Ринок факторів виробництва і розподіл доходів.

Ринкова структура, характеристика основних типів. Сутність досконалої і недосконалої конкуренції. Роль держави у створенні конкурентного середовища. Загальні особливості ресурсних ринків. Роль домогосподарств у постачанні ресурсів виробництва. Формування і класифікація доходів домогосподарств. Проблема нерівності у розподіленні доходів. Крива Лоренца. Коефіцієнт Джині. Аналіз кривої «доходи – видатки».

2.5. Мікроекономіка суспільного сектору.

Суспільні блага. Зовнішні ефекти і зовнішні видатки. Роль держави у розвитку суспільного сектору економіки. Оптимізація суспільного вибору. Економічна оцінка суспільних проектів. Максимізація суспільного добробуту.

ЗМ 3. Теоретичні основи макроекономіки

3.1. Макроекономічний рівень господарювання. Основні макроекономічні показники.

Особливості макроекономічного аналізу. Характеристика систем виміру господарювання на макрорівні. Переваги Системи національних рахунків (СНР).

Характеристика видів ВВП. Методика розрахунку основних макроекономічних показників в СНР.

3.2. Зайнятість, безробіття й інфляція.

Макроекономічна нестабільність. Проблема циклічності ринкової економіки. Види економічних циклів. Ринок праці, проблема зайнятості. Безробіття, його види. Засоби виміру рівнів зайнятості і безробіття. Закон Оукена і економічні втрати від циклічного безробіття. Сутність інфляції, її види. Соціально-економічні наслідки неконтрольованої інфляції. Стагфляція. Вимірювання темпів інфляції.

3.3. Сукупний попит та його регулювання. Сукупна пропозиція та її динаміка.

Сукупний попит, характеристика факторів, які впливають на рівень цін. Зміна сукупного попиту під впливом нецінових факторів. Крива сукупної пропозиції: характеристика кейнсіанського, висхідного та класичного відрізків. Вплив нецінових факторів на сукупну пропозицію. Макроекономічна рівновага на різних фазах економічного циклу.

3.4. Фіскальна політика. Бюджетний дефіцит і державний борг.

Сутність і інструменти фіскальної політики держави. Структура державного бюджету. Види фіскальної політики. Особливості стимулюючої і стримуючої фіскальної політики. Податки і їх класифікація. Функції податків. Крива Лаффера. Оподаткування як елемент фіскальної політики. Основні теорії державного бюджету. Види бюджету. Проблема бюджетного дефіциту. Сутність і види державного боргу.

3.5. Економічне зростання та його чинники.

Економічне відтворення і економічне зростання. Типи і фактори економічного зростання. Характеристика основних джерел економічного зростання. Показники економічного зростання. Моделі економічного зростання.

3.6. Зовнішньоекономічні зв'язки.

Сутність світового господарства, його структура і суперечності. Глобалізація економіки. Характеристика стратегічних і традиційних міжнародних економічних зв'язків. Етапи розвитку світового господарства. Основні форми МЕВ. Платіжний баланс. Проблеми інтеграції України у світове господарство.

2.3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та формами навчальної роботи студента

Таблиця 2.3.1. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього, кредит/годин	Форми навчальної роботи				
		Лекц.	Сем., пр.	СРС	Інд. Робота	Підсумков. контр.
ЗМ 1.1. Економічний розвиток: рушійні сили та ступені	1,0/36	5	10	21	-	-
ЗМ 1.2. Мікроекономічний аспект розвитку економіки	1,0/36	5	10	21	-	-
ЗМ 1.3. Теоретичні основи макроекономіки	1,0/36	5	10	21	-	-

Таблиця 2.3.2. Розподіл часу лекційного курсу

Зміст	Кількість годин за напрямом (шифр, аббревіатура)
	6.070900 ГІСІТ
ЗМ 1. Економічний розвиток: рушійні сили та ступені.	5
1. Вступ до економічної теорії.	1
2. Соціально-економічна ефективність раціонального використання економічних ресурсів.	1
3. Економічна система: поняття та основні типи. Власність та її роль в економічному розвитку суспільства.	1
4. Особливості переходу від директивно-планової до ринкової економіки.	-
5. Фактори, процес і результати виробництва.	1
6. Економічні потреби, їх сутність і класифікація.	1
ЗМ 2. Мікроекономічний аспект розвитку економіки	5
1. Попит та пропозиція.	1
2. Взаємозв'язок потреб і споживання. Раціональний споживчий вибір та формування ринкового попиту.	1
3. Теорія фірми та ринкова пропозиція. Витрати виробництва і прибуток.	1
4. Теорія ринкових структур. Ринок факторів виробництва і розподіл доходів.	2
5. Мікроекономіка суспільного сектору.	-
ЗМ 3. Теоретичні основи макроекономіки	5
1. Макроекономічний рівень господарювання. Основні макроекономічні показники.	1
2. Зайнятість, безробіття й інфляція.	1
3. Сукупний попит та його регулювання. Сукупна пропозиція та її динаміка.	-
4. Фіскальна політика. Бюджетний дефіцит і державний борг.	1
5. Економічне зростання та його чинники.	1
6. Зовнішньоекономічні зв'язки.	1
РАЗОМ	15

Таблиця 2.3.3. Розподіл часу практичних занять

Зміст	Кількість годин за напрямом (шифр, аббревіатура)
	6.070900 ГІСІТ
ЗМ 1. Економічний розвиток: рушійні сили та ступені.	10
1. Вступ до економічної теорії.	2
2. Соціально-економічна ефективність раціонального використання економічних ресурсів.	2
3. Економічна система: поняття та основні типи. Власність та її роль в економічному розвитку суспільства.	2
4. Особливості переходу від директивно-планової до ринкової економіки.	-
5. Фактори, процес і результати виробництва.	2
6. Економічні потреби, їх сутність і класифікація.	2
ЗМ 2. Мікроекономічний аспект розвитку економіки	10
1. Попит та пропозиція.	2
2. Взаємозв'язок потреб і споживання. Раціональний споживчий вибір та формування ринкового попиту.	2
3. Теорія фірми та ринкова пропозиція. Витрати виробництва і прибуток.	2
4. Теорія ринкових структур. Ринок факторів виробництва і розподіл доходів.	4
5. Мікроекономіка суспільного сектору.	-
ЗМ 3. Теоретичні основи макроекономіки	10
1. Макроекономічний рівень господарювання. Основні макроекономічні показники.	2
2. Зайнятість, безробіття й інфляція.	1
3. Сукупний попит та його регулювання. Сукупна пропозиція та її динаміка.	1
4. Фіскальна політика. Бюджетний дефіцит і державний борг.	2
5. Економічне зростання та його чинники.	2
6. Зовнішньоекономічні зв'язки.	2
РАЗОМ	30

2.4. Розподіл часу самостійної навчальної роботи студента

Форми самостійної роботи (за змістовими модулями)	Години	Форма звіту
Змістовий модуль 1. Економічний розвиток: рушійні сили та ступені.	21	
1.Огляд основної та додаткової літератури	6	Конспект
2.Ведення термінологічного словника	2	Текст словника
3.Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	4	Відповіді у зошиті для практичних занять
4.Підготовка до поточного тестування	2	Відповіді у зошиті для практичних занять
5. Самостійний розгляд питань «Особливості переходу від директивно-планової до ринкової економіки.»	7	Конспект
Змістовий модуль 2. Мікроекономічний аспект розвитку економіки	21	
1.Огляд основної та додаткової літератури	6	Конспект
2.Ведення термінологічного словника	2	Текст словника
3.Самостійний розгляд питань теми “Мікроекономіка суспільного сектору”	7	Конспект
4.Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	4	Відповіді у зошиті для практичних занять
5.Підготовка до поточного тестування	2	Відповіді у зошиті для практичних занять
Змістовий модуль 3. Теоретичні основи макроекономіки	21	
1.Огляд основної та додаткової літератури	6	Конспект
2.Ведення термінологічного словника	2	Текст словника
3.Самостійний розгляд питань теми “Сукупний попит та його регулювання. Сукупна пропозиція та її динаміка”	7	Конспект
4.Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	4	Відповіді у зошиті для практичних занять
5.Підготовка до поточного тестування	2	Відповіді у зошиті для практичних занять
РАЗОМ	63	

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ.

ЗМ1.1. Економічний розвиток: рушійні сили та ступені.

1. Дайте загальну характеристику продуктивних сил і виробничих відносин суспільства.
2. Поясніть сутність методу поєднання логічного та історичного підходів у економічній теорії.
3. У чому полягає сутність методів індукції і дедукції?
4. Назвіть функції економічної теорії.
5. Що вивчає економічна теорія?
6. Яка роль методу наукової абстракції в пізнанні соціально-економічних процесів?
7. Характеризуйте сутність економічних законів.
8. Обґрунтуйте значення класичної школи у розвитку економічної теорії.
9. Характеризуйте основні ідеї школи меркантилізму.
10. Назвіть особливості кейнсіанського етапу розвитку економічної теорії.
11. Дайте порівняльний аналіз економічних ідей кейнсіанства і монетарізму.
12. Назвіть основні напрями розвитку економічної думки сучасності.
13. Визначте сутність економічної системи та характеризуйте її основні суб'єкти.
14. Характеризуйте «власність» як правову і економічну категорію.
15. Характеризуйте генезис відносин власності в Україні.
16. Визначте основні риси ринкової і планової економіки. Дайте порівняльний аналіз.
17. У чому полягає особливість змішаної економіки?
18. Що означає поняття «процес суспільного виробництва»?
19. У чому полягає двоїстість процесу виробництва?
20. Назвіть фактори виробництва і охарактеризуйте їх.
21. Які зміни відбуваються у змісті праці під впливом НТР?
22. Назвіть особливості сучасного етапу НТР.
23. Визначте основні кількісні показники, які характеризують економічну ефективність виробництва.
24. Розкрийте зміст основних етапів розвитку цивілізації.
25. Назвіть ознаки постіндустріальної цивілізації.
26. Дайте визначення і класифікацію економічних потреб.
27. Покажіть взаємозв'язок економічних і соціальних потреб.
28. Визначте основні напрями впливу потреб на виробництво.
29. У чому полягає взаємозв'язок потреб і інтересів?
30. Характеризуйте особливості транзитивної української економіки.
31. Аналізуйте криву виробничих можливостей.
32. Поясніть обмеженість економічних ресурсів.
33. Характеризуйте процес глобалізації економіки.
34. Назвіть основні форми міжнародної економічної діяльності.

35. Характеризуйте процес інтеграції української економіки у світовий ринок.

ЗМ 1.2. Мікроекономічний аспект розвитку економіки.

1. Визначте суб'єкти мікроекономіки.
2. Назвіть форми організації господарювання на мікроекономічному рівні.
3. Характеризуйте попит і пропозицію як основні категорії ринку.
4. Сформулюйте «закон попиту» і «закон пропозиції».
5. Назвіть детермінанти попиту й пропозиції. Поясніть їх вплив.
6. Визначте «індивідуальний» і «ринковий попит».
7. Що означає «ринкова рівновага»? Аналізуйте графічно.
8. Дайте визначення «рівноважної ціни».
9. Назвіть методи ринкового ціноутворення.
10. Що характеризує коефіцієнт еластичності попиту й пропозиції?
11. Як розраховуються коефіцієнти еластичності попиту по ціні, доходу і перехресної еластичності?
12. Дайте визначення загальної і граничної корисності блага.
13. У чому полягає суверенітет споживача і його свобода вибору?
14. Сформулюйте перший і другий закони Госсена.
15. Порівняйте кількісний і порядковий підходи до аналізу поведінки споживача.
16. Поясніть виробничу функцію, її ізокванту та ізокошту.
17. Сформулюйте закон спадної віддачі.
18. Обґрунтуйте кількісні методи оцінки структури ринку (індекс концентрації, індекс Хірфіндаля-Хіршмана, індекс Лінда, індекс Лернера та інші).
19. Назвіть основні риси класифікації ринкових структур.
20. Характеризуйте ринок чистої конкуренції та її ефективність.
21. Покажіть економічні наслідки монополізму.
22. Визначте ефективність недосконалої конкуренції.
23. Дайте визначення категорії «витрати виробництва».
24. Поясніть бухгалтерський та економічний підходи до визначення прибутку.
25. Як розраховується «норма прибутку»? Назвіть чинники, що на нього впливають.
26. Характеризуйте витрати виробництва у короткостроковому періоді.
27. Чим характеризуються витрати виробництва у довгостроковому періоді?
28. Як визначається гранична продуктивність і попит на ресурси?
29. Які особливості характеризують ринок праці?
30. Характеризуйте капітал як ресурс довготривалого використання.
31. Назвіть основні форми капіталу.
32. Характеризуйте попит і пропозицію на ринку землі. Визначте фактори, що на них впливають.
33. Які фактори впливають на ціну землі?
34. Назвіть основні положення теорії загальної рівноваги.

35. Обґрунтуйте актуальність політики економічного добробуту.

ЗМ 1.3. Теоретичні основи макроекономіки.

1. Назвіть основні макроекономічні показники, наведіть методику їх розрахунку.
2. Порівняйте поняття «суспільне відтворення» і «економічне зростання».
3. У чому виражається інтенсифікація економіки?
4. Назвіть суб'єкти макроекономічного аналізу.
5. Характеризуйте основні переваги національного рахівництва у СНР.
6. Які існують види ВВП? Що показує дефлятор?
7. Дайте характеристику граничної схильності до споживання (ГСС) і граничної схильності до заощаджень (ГСЗ). Поясніть, чому сума ГСС та ГСЗ завжди дорівнює одиниці?
8. Поясніть циклічність ринкової економіки.
9. Яке значення має теорія довгих хвиль для економічної практики?
10. Визначте сутність, функції та принципи функціонування ринку робочої сили.
11. Що таке сегментація та флексибілізація ринку робочої сили?
12. Які основні види безробіття і як вони пов'язані між собою?
13. У чому полягає особливість сучасного безробіття в Україні?
14. Сформулюйте закон Оукена.
15. Що передбачає система соціального захисту населення у сфері зайнятості?
16. Чому інфляція є фактором макроекономічної нестабільності?
17. Які бувають види інфляції? Поясніть їх сутність.
18. Назвіть засоби вимірювання темпів інфляції.
19. Характеризуйте модель макроекономічної рівноваги: «скупний попит - сукупна пропозиція».
20. Назвіть нецінові фактори, які впливають на сукупний попит.
21. Назвіть нецінові фактори, які впливають на сукупну пропозицію.
22. Поясніть необхідність і сутність державного регулювання ринкової економіки.
23. Назвіть економічні функції держави.
24. Поясніть механізм фіскальної політики, її інструменти.
25. У чому полягає сутність податків?
26. Які функції виконують податки?
27. Характеризуйте податкову політику в Україні.
28. Характеризуйте грошово-кредитну політику держави, її види.
29. У чому сутність соціальної політики і які її напрями?
30. Що показує крива Лоренца і коефіцієнт Джини?
31. Проаналізуйте Державний бюджет України поточного року.
32. Назвіть основні теорії економічного зростання.
33. Визначте основні типи економічного зростання.
34. Поясніть механізм державного регулювання економічного зростання.

35. Назвіть моделі інноваційного розвитку України.
36. У чому полягає сутність і необхідність зовнішньоекономічної політики держави?
37. Характеризуйте сучасну організаційно-економічну структуру світового господарства.
38. У чому полягає об'єктивна необхідність глобалізації економіки?
39. Назвіть форми міжнародних економічних відносин.
40. Що являє собою принцип порівняльних переваг?
41. Проаналізуйте альтернативні системи валютних курсів.
42. Назвіть етапи розвитку міжнародної валютно-кредитної системи.
43. Характеризуйте особливості валютного режиму в сучасній Україні.
44. Визначте і наведіть структуру платіжного балансу.
45. Що означає дефіцит платіжного балансу?
46. Що означає державний борг? Характеризуйте його види.
47. Назвіть основні проблеми та перспективи включення України в світове господарство.

2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)	Розподіл балів, %
<i>Поточний контроль зі змістових модулів</i>	
ЗМ 1. Тестування	20
ЗМ 2. Тестування	20
ЗМ 3. Тестування	20
Підсумковий контроль	
Письмовий екзамен (або тестування)	40
Усього за модулем	100

2.6. Методи та критерії оцінювання знань

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються наступні форми і методи контролю і оцінки знань:

- оцінювання роботи студента на практичних заняттях;
- поточне тестування зі змістових модулів;
- рішення задач;
- складання екзамену.

Оцінка знань студентів з дисципліни «Основи економічної теорії» здійснюється відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Система базується на здійсненні наскрізного поточного контролю. Підсумковою оцінкою поточного контролю є оцінка за модуль.

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є: активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу, відвідування занять; виконання завдань на практичних заняттях; виконання завдань поточного контролю.

Рейтингова система оцінки знань студентів є частиною нових технологій навчання, яка значною мірою відповідає новим соціально-правовим умовам. Рейтингова система спрямована на підвищення виховної ролі навчальної дисципліни, стимулює самостійну роботу студентів, спонукає їх до ініціативи. Рейтингова система містить в собі не тільки оцінку успішності навчання, але й активізує студентів на придбання заохочувальних балів, посилює соціально-психологічні стимули, враховує несумлінність у навчанні за допомогою штрафних балів.

Одним з елементів рейтингової системи є тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів, який дозволяє ефективно і об'єктивно оцінювати успішність студентів. Критерії оцінювання тестових завдань залежать від їх типу.

Тестові завдання закритої форми.

Тест-завдання закритої форми різняться за принципами побудови, а відповідно мають і різні оцінювальні бали.

Прості альтернативні тест-завдання використовують для грубої перевірки правильності вибору або прийняття рішення у згорнутій формі та передбачають наявність двох варіантів організації відповіді типу „так - ні”; „правильно - неправильно” тощо. *Оцінюються в 1 бал.*

Тест-завдання з простим множинним вибором за принципом класифікації використовують тоді, коли кількість можливих варіантів відповідей менш трьох, але відповідь більш складна, ніж відповідь типу „так-ні”. Їх доцільно використовувати під час перевірки умінь вільно орієнтуватися в групі схожих понять, явищ, процесів тощо. *Оцінюються в 1 бал.*

Тестові завдання з множинним вибором за принципом кумуляції, доцільно використовувати для перевірки повноти знань та умінь. Запитальна частина таких завдань в основному має порівняльний зміст: одна з декількох відповідей має бути найкращою, можливо правильною, найбільш правильною, найбільш повною, що частіше трапляється. У зв'язку з цим у запитальній частині завдань використовуються вирази типу „як правило”, „звичайно”, „частіше над усе”. „головна причина”, „найбільш часто”, „найчастіше”. *Оцінюються в 2 бали.*

Тестові завдання з множинним вибором за принципом циклічності, використовуються для перевірки знань та умінь, якщо відповіді побудовані за принципом циклічності. *Оцінюються в 2 бали.*

Тестові завдання за принципом подвійної альтернативи передбачають, що після запитання, яке є незакінченим твердженням, фрагментом, ситуацією тощо, подається п'ять (два, три,...) відповідей і серед них необхідно обрати одну найбільш правильну (найповнішу) відповідь. *Оцінюються в 2 бали.*

Тестові завдання на відповідність (на асоціативні зв'язки) дають можливість установити знання фактів, взаємозв'язків та знання термінології, позначень, методик тощо. *Оцінюється в 1 бал одна правильна відповідь.*

Тестові завдання на порівняння й протиставлення (на аналіз взаємзв'язку), рекомендуються для перевірки умінь виявляти розпізнавальні ознаки різних явищ, ситуацій тощо. Виконання таких завдань передбачає аналіз запропонованого матеріалу, його синтез та вміння зробити висновки. У разі аналізу запропонований для тестування матеріал поділяється на окремі частини і визначається їхні взаємовідносини; у разі синтезу – окремі частини або елементи запропонованого матеріалу поєднуються в одне ціле. *Оцінюються в 5 балів.*

Тестові завдання, побудовані за принципом запитань із множинними відповідями. Тестові завдання з множинними відповідями „правильно - неправильно” використовуються у ситуаціях, коли відповіді або рішення можуть бути тільки правильними або неправильними, не мають жодних відтінків і є категоричними. Крім того, досить часто на запропоновані запитання існує декілька правильних відповідей. У такому разі вважається, що тестується глибина знань, розуміння різних аспектів явищ, процесів тощо. Завдання цього типу містять основу, до якої, як правило, пропонується чотири пронумеровані відповіді. Така основа може подаватися у формі твердження, фрагменту тексту, ілюстрації тощо. Відповіді повинні бути тільки правильними або тільки неправильними (на відміну від ТЗ з однією найбільш правильною відповіддю). В інструкції наведено правило вибору відповіді. *Оцінюються в 5 балів.*

Тестові завдання на визначення причинної залежності використовуються з метою перевірки розуміння певної причинної залежності між двома явищами. Запитання складається так, що кожне з двох тверджень, пов'язаних сполучником „тому, що”, є повним і чітко сформульованим реченням. При виконанні такого завдання спочатку необхідно визначити правильне чи неправильне кожне з двох тверджень окремо, а тільки потім, якщо обидва твердження правильні, визначити, правильна чи неправильна причинна залежність між ними. *Оцінюються такі тест - завдання в 5 балів.*

Тестові завдання відкритого типу

Тестові завдання відкритого типу передбачають вільні відповіді. Вони не мають запропонованих варіантів відповідей і використовуються для виявлення знань

термінів, визначень, понять тощо. За змістом тестові завдання відкритого типу являють собою твердження з невідомою змінною. *Оцінюються – в 1 бал - одне вірно вставлене слово, позначення, показник тощо.*

Одним із завдань курсу «Основи економічної теорії» є формування у студентів навичок аналізувати реальні економічні процеси і приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю. Цьому сприяє рішення задач і економічний аналіз отриманих результатів. *Оцінюється – в 10 балів.*

Умовою допуску до екзамену є позитивні оцінки з поточного контролю знань за змістовими модулями. За умов кредитно-модульної системи організації навчального процесу до підсумкового контролю допускаються студенти, які набрали в сумі за всіма змістовими модулями більше 30% балів від загальної кількості по модулю.

Екзамен здійснюється в письмовій формі за екзаменаційними білетами, які містять два теоретичних завдання і задачу, або за підсумковим тестовим завданням, що дає можливість здійснити оцінювання знань студента з усієї дисципліни «Основи економічної теорії».

Шкала перерахунку оцінок результатів навчання в різних система оцінювання.

% набраних балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою
більше 90 – 100 включно	Відмінно	A
більше 80 – 90 включно	Добре	B
більше 70 – 80 включно		C
більше 70 – 60 включно	Задовільно	D
більше 60 – 50 включно		E
більше 25 – 50 включно	Незадовільно з можливістю повторного складання	FX
від 0 до 25 включно	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	F

2.7. Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	ЗМ, де застосовується
1. Рекомендована основна навчальна література (підручники, навчальні посібники, інші видання)	
1. Економічна теорія: політекономія / За ред. В.Д. Базилевича – К.: Знання - Прес, 2003. – 581 с.	1-3
2. Основи економічної теорії: політекономічний аспект. Підручник /Г.Н.Климко та ін. – К.: Знання - Прес, 2002. – 615 с.	1-3
3. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. А.А. Чухна. – К.: Вища школа, 2001. – 364 с.	1-3
2. Додаткові джерела (довідники, нормативні видання, сайти Інтернет тощо)	
1. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе. Пер. с англ. - М.: Дело ЛТД, 1994. – 720 с.	1
2. http://www.bank.gov.ua	3
3. http://www.kmu.gov.ua	3
4. http://www.me.gov.ua	3
5. http://www.minfin.gov.ua	3
6. http://www.ssmc.gov.ua	3
7. http://www.ukrstat.gov.ua	3
8. http://www.worldbank.org.ru	3
3. Методичне забезпечення (реєстр методичних вказівок, інструкцій до лабораторних робіт, планів семінарських занять, комп'ютерних програм, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо)	
1. Довідник змістових модулів нормативної програми дисципліни «Основи економічної теорії» і методичні поради до їх вивчення (для студентів 3 курсу всіх форм навчання) Укл. Цимбалюк О.А. – Харків: ХНАМГ, 2004. – 42с.	1-3
2. Методичні вказівки до вивчення модуля «Економічна теорія» (для студентів 3 курсу усіх форм навчання спеціальностей 6.092100 «Промислове і цивільне будівництво» , «Міське будівництво та господарство» , 6.070900 «Геоінформаційні системи та технології», 6.070800 «Екологія та охорона навколишнього середовища» , 6.092600 «Водопостачання та водовідведення») Укл.: Цимбалюк О.А. – Харків: ХНАМГ , 2007.-69 с.	1-3

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни
«Основи економічної теорії» для студентів 3 курсу денної форми навчання на-
прямів підготовки: 0709 (6.080101) – «Геодезія, картографія та землевпорядку-
вання» («Геодезія, картографія та землеустрій»)

Укладач: Світлана Іванівна Штефан

План 2009, поз. 496Р

Підп. до друку 19.06.09.	Формат 60x84 1/16	Папір офісний.
Друк на різнографі	Умовн.-друк. арк. 1,2	Обл.-вид. арк. 1,5
Замовл. № 4630	Тираж 10 прим.	
61002, Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12		
Сектор оперативної поліграфії ЦНІТ ХНАМГ		
61002, Харків, вул. Революції, 12		